

"Alltför starka kontroller i ett samhälle präglad av tillit"

Börja lita på människor och den vilja, ambition och professionalitet som finns i de flesta att göra gott, skriver Tomas Carlsson, familjeterapeut på Famijevårdsstiftelsen.

Kemi undersöker atomer, joner, molekyler, kristaller och andra tillstånd av materia, antingen för sig eller i kombination. Kombinationer har också varit en återkommande värkproblematik för mig de senaste tio åren inom det människovårdande sociala arbetet. Ibland har jag lyckats glömma bort eller lagt det åt sidan. Ibland har det kastat mig in i djupa tvivel och hopplöshet.

Det jag talar om är skillnaden på att göra rätt och att göra gott. Här pågår en glidning som man inte vill att någon benämner, skvallrar om eller ser på riktigt. Att se skulle innebära att erkänna. Att erkänna skulle få konsekvensen att man är medskyldig och behöver göra någonting åt det. Läsaren får dra sin egen slutsats.

Jag är verksam för en religiöst- och politiskt obunden stiftelse i Göteborg utan vinstintressen där vi bedriver familjehemsvård i ett terapeutiskt sammanhang. Vi tror på iden att göra saker tillsammans med de människor som behöver det vi har att erbjuda. Vanligaste uppdragsgivarna är socialtjänster som behöver förstärkt familjehemsvård. Den glidande tendensen hos uppdragsgivarna är efterfrågan på garantier. Mycket energi går åt till att göra allt formellt rätt och uppvisa rätta planer, rutiner och dokumentation som gör att allt ser bra ut.

Familjevårdsstiftelsen brukar uttala att vi arbetar med det som "händer" klienten medan den bor. Vi tror på att klientens lidande och svårigheter kommer till uttryck i familjen de bor

hos, eller hos terapeuten varje vecka som är en del av vår modell, på team där socialtjänst och andra viktiga deltar eller tillsammans med biologiska föräldrar som också får stöd från oss utifrån behov. Ibland "händer" det på flera ställen och ibland är det mer avskilt och styrt emot något av dessa sammanhang, men detta varierar.

Denna variation och förändring möter vi genom att ses och stämma av för att hela tiden försöka följa variationen. Hade varierande funnits med som en formel i det periodiska systemet hade det fått en beteckning som man behöver ta reda på återkommande varje dag.

Utifrån denna kontext arbetar vi, och när saker börja uppkomma utifrån de tidigare nämnda sammanhangen försöker vi förstå och göra något konstruktivt nytt tillsammans med klienten. Att vi arbetar med det som händer kan skapa osäkerhet och ångest för alla inblandade, det kan också stå i stark kontrast mot det som många socialtjänster kommer med som många gånger handlar om en garanti för att placeringen och jobbet med denna människa måste bli bra.

På en systemnivå innebär detta att vår tillitsmodell blir utsatt för kontroll och dess följdverkningar. Och vad händer med ett tillitssystem som skall kontrolleras? □□I Finansdepartementets utredning SOU 2018:38 "Styra och leda med tillit – forskning och praktik" benämner man att tilliten som gungar inte är så starkt uttalad mellan människor som inom våra strukturer. Enligt olika studier är Sverige nämligen ett högtillitssamhälle.

Varför bygger man då så starka kontrollsystem i ett samhälle som präglats av tillit? För vad händer med människan inom strukturerna som hela tiden får till sig att det du gör kommer att granskas? Vad händer med egenvärde, yrkesstolthet och professionalitet i ljuset av kontroll?

Framförallt vad händer med de människor som kommer till oss på

Familjevårdsstiftelsen eller liknande organisationer och som upptäcker att av mig krävs det tillit och förtrogenhet, men emellan er ska det kontrolleras och granskas? Mot omsorg och empati sätts att göra rätt i granskningens tjänst. Att göra gott (det folk behöver) ses som mjuka värden som är bra om det finns men som inte längre är det som prioriteras.

Antagligen är det så att vi människor är olika bra på att acceptera omständigheter och sammanhang. Min poäng är att vi människor inte får fångas in i fållor av regler, lagar och ekonomisering. Vi måste fortsätta stå upp och förbli utbrytarkungar från det rådande. Vi måste orka stå bi och motsätta oss så länge det rådande känns människofrämmande.

Denna text är en uppmaning till mig själv, min organisation, socialtjänster och psykiatrimottagningar att börja lita på människor och den vilja, ambition och professionalitet som finns i de flesta att göra gott.

Var det inte därför vi började en gång att arbeta med människor? Är det inte ett sådant klimat och sammanhang som en utsatt människa kan börja läka och återerövra det liv som är rättmätigt hans eller hennes?

Jag tror inte att denna smygande utveckling av vårt samhällsklimat in i oigenkännlighet för de människovårdande yrkena är något nytt. Det som oroar mest är den allena rådande tystnaden trots att allt hela tiden förändras och vi vet om att det händer!

Tomas Carlsson
Socionom/Familjeterapeut
Familjevårdsstiftelsen